

Demokratisk mesterlære i Folketinget Lærlinge på ølkassen

Projektet Demokratisk Mesterlære ejes af organisationen Bedre demokrati og er støttet af Tuborgfondet.

I projektet er 19 unge parret med 19 medlemmer af Folketinget. Parrene mødes individuelt jævnligt og den unge introduceres til MF'erens forskellige demokratiske fora.

I Bedre demokratis projekt "Demokratisk Mesterlære" har projektets 19 lærlinge sammen med deres mestre undersøgt rigets demokratiske tilstand. Mester og lærling er blevet sat sammen i par ud fra deres politiske ståsted. De har været tvunget til at mødes med et menneske med den modsatte politiske holdning og har været nødt til at lytte og argumentere konstruktivt. Det er gået over al forventning og det er endda blevet fremhævet som en positiv udfordring af både lærlinge og mestre.

Siden december 2020 har lærlingene deltaget i mestrenes politiske liv. De har på forskellig vis fået et indblik i de muligheder, man, som medlem af Folketinget har, for at forvalte sin folkevalgte stemme. I løbet af projektet er mester og lærling blevet præsenteret for viden og værktøjer inden for demokrati, samskabelse og politisk debat.

De unge 15 – 24 årige lærlinge kommer med meget forskellig erfaring og er meget forskellige steder i deres liv, men de har det tilfælles, at de alle mener, at demokratiet er vigtigt.

For Bedre demokrati er "Demokratisk mesterlære" et godt eksempel på, hvordan vi med få midler kan nære den demokratiske debat og sætte små demokratiske ringe i vandet.

Gennem projektet har de unge fået enkle værktøjer og en stor pose opmuntring med det formål at give deres stemmer næring.

Denne afsluttende samling af debatindlæg rammesætter lærlingenes meget forskellige stemmer. Det har været en frivillig udfordring for lærlingene at forsøge at sætte ord på en politisk holdning og for mange er det et meget stort skridt at give den til kende; at turde at træde frem og stille sig på ølkassen.

Giv dem alle sammen en hånd.
Det kræver mod!

- Stine Skot, projektleder på Demokratisk mesterlære

Mediernes dukketeater eller fællesskabets symfoni

Alexander, 17 år

”HUN MÅ OG SKAL AFLIVES!” står det klart på maven af en dukke, der skal forestille Mette Frederiksen. Men In Black udtrykker en åbenlys utilfredshed med den nuværende regerings politik og politikere. Dukken bliver afbrændt, og her lyder en rungende jubel blandt demonstranterne.¹ For nylig blev en 30-årig mor idømt to års fængsel, hvor hun skulle have opildnet til vold. De to år er egentlig en corona-fordobling som følge af straffelovens paragraf 81d.² Selvfølgelig bør vold og trusler ikke indgå i demonstrationerne, men når holdningerne og menneskene bag mødes med udelukkende uforståen, taber vi alle. Heksejagten på Men In Black skaber grøfter.

Politisk polarisering er lig fokus på egen holdning, hvor tendensen er at finde overbevisninger gennem sit foretrukne parti, nøje udvalgte informationskilder eller personer i sin omgangskreds. Partiet om det er yderfløjene eller midten. Informationskilden om det er en Berlingske kommentar om mink-katastrofen eller en klumme fra Politiken om sexismemedebatten. Personen om det er skolelærerens evige prædiken om retten til tidligere folkepension eller professorens klare budskab: atomkraft? Ja tak! Aktuelle emner, som deler vandene, og hvor holdninger kobles på et ikon, som er lig ens habitus.

Den fjerde statsmagt. Selvom nyhedsmedierne er indflydelsesrige institutioner, befinder de sig i et online håndgemæng. Alt foregår online, og medierne har efter bedste evne trådt i udviklingens fodspor, men mødes med hård modstand af hele Danmarks fælles talerør og alles individuelle megafon: de sociale medier. Alle kan have sit eget ”parti,” og dem, som råber højest, bliver hørt, og medierne nærer sig ved den ”gode” historie. De sociale medier udelukker ingen, i værste tilfælde fornuften og giver indtryk af, at de ekstreme holdninger efterhånden er blevet stuerene. Holdninger, som udtrykkes med en langt skarpere retorik. Ikke skarp som i udførlig, men skarp som i skadende.

Al den viden, vi eksponeres for, fører til visse misfortolkninger af fakta, og konspirationsteorier og ”fake news” kan være medrivende i en fanatisk virkelighed. Disse er blandt årsagerne til, at samtalen falder fra hinanden. At Trump vandt ”the popular vote” ved det amerikanske valg i 2016, må eksempelvis lægges på hylden for løgne og postulater.³ Slet ikke for at tale om valget fire år efter. Hylden her er båret af manglende evidens. Derfor

---

¹ [Foto af dukke af statsminister på Facebook fører til sigtelse](#)

² [Anklager har krævet dobbelt straf og op til tre års fængsel til demonstrant. »Uholdbart.« siger juraprofessor](#)

³ [It's official: Clinton swamps Trump in popular vote](#)

er det essentielt at tage stilling til hylderne på verdens vidensbibliotek, for selvom der kan synes at være to sider af en sag, er det ikke altid tilfældet.

Det deliberative demokrati.⁴ Deliberation betyder grundig overvejelse. Debatten føres på et veloplyst grundlag og tager udgangspunkt i, hvordan vi gennem en kritisk dialog kan overveje alle relevante synspunkter. Fokus på det "fælles bedste" undgår det emotionelle, fordi det emotionelle altid er egocentreret. Den offentlige samtale mangler af og til nævnte elementer, og således er grundstenen for forbedring, at vi er villige til at indgå i en dialog med modparten. Selv når modparten er et tumultarisk spektakel, der brænder dukker af og deler billeder af denne på Facebook.⁵ Møde argumenter med modargumenter. Stå fast på et solidt vidensgrundlag. Lytte til hinanden. Gøre en indsats for at forstå, hvad vi mener hver især, og *hvorfor* vi mener, som vi gør. Vi har trods alt to ører og kun én mund.

Lad os ændre demokratiet

Thomas, 21 år

Det seneste års tid har vist os, at vi har brug for mere inddragelse mellem borgere og politikere, end hvad der finder sted nu. Mængden af frustrationer i den offentlige debat er overvældende, hvilket også har skabt nye debatter om eksempelvis tonen. Vi er ved at koge over. Ikke bare som konsekvens af Covid-19, men også i forhold til den mængde af ufiltreret information, der kastes efter os i døgnets 24 timer.

Det er klart, at der kommer en modreaktion fra den almene borger, som der eksempelvis kan findes i folkebevægelsen Men in Black. Hverdagsbilledet er blevet forvrænget med alt for mange, forskellige, politiske input. Forskellige syn på hvad der er op og hvad der er ned. Specielt i forhold til debatten vedr. håndteringen af Covid-19 har der været mange holdninger og syn på, hvad der er bedst - holdninger i forhold til hvad trusselniveauet for folkesundheden er, og holdninger til genåbningsplanerne. Der bliver kastet med tal og termer. Dødsfald og smittede, kontakttal, incidens og inkubationstid. Vi har positivprocenter, der er lavere end nogensinde, samtidig med at vi er underkastet nogle af de hårdeste nedlukninger. Det er generelt bare svært at få et overblik.

Åbenhed og gennemsigtighed er generelt ikke noget problem i det danske demokrati. Vi, som borgere, benytter os af vores demokratiske ret til at vælge, hvem der skal repræsentere os i folketinget, og det er, som oftest, også tilstrækkeligt for os. Nogle gange er problemstillingen dog så nuanceret, at der ikke kan sættes en partipolitisk label på. I Irland splittede abort-debatten samfundet. Her benyttede man sig af værktøjet "Borgersamlinger", som er en metode, der sætter borgernes interesser over de partipolitiske interesser. En

⁴ [How good is deliberative democracy?](#)

⁵ [Foto af dukke af statsminister på Facebook fører til sigtelse](#)

TUBORG FONDET

grundsøjle ved at lade borgere udarbejde anbefalinger fremfor politikere er, at man som politiker har tendens til at tænke næste valg ind i de politiske beslutninger, hvorimod borgere tænker længere ud i fremtiden. Et dansk eksempel på en sådan valg-strategi var folketingspolitikernes ringe villighed til at udtalte sig offentligt omkring omskæringsdebatten i 2020.

En anden søjle der manifesterer borgersamlingers relevans er, at anbefalingerne skal underbygges af relevant ekspertviden. Ekspertviden som samlingen blandt andet selv er med til at vælge. Udover at være en vidensproces for deltagerne, er en essentiel del af en samling også, at den er åben for offentligheden. Ved borgersamlinger i Danmark er det blandt andet set, at de er sluttet af med åbne borgermøder, hvor deltagerne har skullet argumentere for deres valg af anbefalinger overfor deres medborgere. Her kommer man langt væk fra den usikkerhed der ligger i politiske agendaer, samtidig med at samlingens deltagere kan dele deres viden med interesserede borgere.

Der er behov for nytænkning af vores demokrati. Organisationer som Men in Black og JFK21 bør ikke have lov til at misbruge deres ytringsfrihed, ved at publicere deres fordrejede verdensbilleder til den almene borger, uden at der kommer modsvar. De skal ikke have lov til at forurene virkelighedssynet i den offentlige debat. Lad os fremme den afbalancerede, faglige, viden. Derudover må der også ske fundamentale ændringer fra den politiske side. Vigtige politiske beslutninger bør ikke præges af partipolitiske tanker, fremfor logik, blot fordi alternativet kan koste stemmer.

Der bør ske en forandring i måden, hvorpå vi agerer i debatten og i måden hvorpå vi interagerer med hinanden. Vi skal have fokus på, hvad der er fakta og hvad der er antagelser. Vi skal lære at se igennem værdipolitisk skuespil og fokusere på løsninger som har alles bedste i fokus. Vi har brug for borgersamlinger og vi har brug for mere direkte inddragelse i vores demokrati, hvor vi sammen kan øve os i den gode demokratiske dialog.

Hvor går man hen, når man tabes af systemet?

Laura, 18 år

Når man som ung bliver 18 år, ryger man ud af systemet i socialforvaltningen og børnepsykiatrien. Man er ikke længere et barn. Men der er ingen til at samle en op på den anden side, og der er ingen overgang fra det ene system til det andet. Man står helt alene, selv hvis man har været i kontakt med det offentlige igennem flere år. På ens 18-års fødselsdag siger de pænt farvel og lukker døren. Og hvad gør man så? Hvad med alle de unge, der falder igennem velfærdsstatens sikkerhedsnet?

Jeg er ung. Og jeg er sårbar og udsat. I hvert fald, hvis man spørger Københavns Kommune. Da jeg gik i 8. klasse, underrettede mine forældre kommunen om mig, de lavede en §50 undersøgelse, og jeg har siden gået mere eller mindre fast til

psykolog i kommunen. Det har været en blandet oplevelse med mange skiftende psykologer og til tider mangelfuld sagsbehandling. I et år har jeg nu gået hos en psykolog, hvor der har været en god kemi, og jeg har følt mig hørt og forstået. Men jeg er lige blevet 18. Det var en dag, som jeg havde set frem til i lang tid; jeg blev myndig, jeg fik SU og stemmeret. Denne glæde og forventning var dog blevet blandet med frygt og fortvivlelse, for den dag jeg fyldte 18, så røg jeg helt ud af systemet. Der var ikke noget at gøre, og der var ingen måde at fortolke loven anderledes. Når man er 18, så er man voksen og hører ikke længere under de ting, som kommunen tilbyder til børn og unge. Dette gik først for alvor op for mig godt to uger før min 18-års fødselsdag, da mine forældre og jeg var indkaldt til et afslutningsmøde med min sagsbehandler. Jeg vidste selvfølgelig godt, at der ville være et skift, men jeg havde ikke i min vildeste fantasi forestillet mig, at der ikke ville være et overlap eller et sikkerhedsnet på den anden side. For jeg hører ikke til i kommunens voksenenhed. Det kræver et meget lavere funktionsniveau. Så hvor skal jeg gå hen?

Dette er ikke kun et problem, der findes i socialforvaltningen, men det er noget, der er udbredt i flere områder af lovgivningen. Lige så snart man bliver 18 år, giver børne- og ungdomsafdelingerne slip, og man står på egne ben. Der er intet sted man hører til og intet sted, man kan gå hen.

Jeg er ved at blive udredt i psykiatrien. På grund af COVID-19 er jeg først lige kommet i gang – i ungdomspsykiatrien selvfølgelig. Men også her er der et skift. Midt i min udredning er jeg nu blevet henvist på ny til voksenpsykiatrien, udelukkende på grund af min alder. De har altså i ungdomspsykiatrien været nødt til at henvise mig midt i en igangværende udredning. Og dette er uden sikkerhed for, at voksenpsykiatrien vil tage sagen op. Selv hvis de tager min sag, så kan jeg risikere, at de ikke udreder videre, men at de går direkte til medicinsk eller terapeutisk behandling. Dette kan jo i sig selv lyde meget fint, men jeg tror, at alle, der har stået midt i en udredning, kan nikke genkendende til, at man ønsker, at den færdiggøres til punkt og prikke. Ikke at den afbrydes, når den først lige er påbegyndt.

Der er en mangel på forståelse for, at der er brug for en overgang fra barn til voksen. Der er brug for, at der er nogen/noget, der kan gribe en, når livet gør ondt, og det er svært at få hverdagen til at hænge sammen. Når det hele føles mørkt og meningsløst. Men der er ikke noget. Jeg står på herrens mark. Dette kan til dels skyldes, at jeg passer mine ting og ikke er kriminel, for så bliver man mødt med tanken om, at så kan man da umuligt have det så dårligt, at man har brug for hjælp. Samtidigt ser man, at hver tredje gymnasieelev seriøst har overvejet at droppe ud. Hver tredje gymnasieelev kan knap nok få sin hverdag til at hænge sammen og overvejer at droppe uddannelsen, noget der på mange måder er utroligt vigtigt for unge mennesker. Det tydeligt at se, at det ikke er en enkelt fejltagelse. Der er noget galt, når samfundet ikke formår at gribe de unge, der har brug for det. Samtidigt er det en misforståelse, at sygdom viser sig på en bestemt måde, men det er en mur man møder som ung. "Du kommer i skole, ergo har du et godt funktionsniveau". Det er endnu et lag af stigma, som man møder, og det slår mange håb om at få hjælp ihjel. Jeg skal da ikke være bleg for at indrømme, at jeg har overvejet at melde mig mere ud af

samfundet. Jeg har overvejet at sygemelde mig, ikke at lave mine afleveringer, at stoppe til mine fritidsinteresser, hvis bare det betyder, at jeg kan få den hjælp, som jeg behøver, og at jeg kan blive taget alvorligt. Men det kan da umuligt være i samfundets interesse? Hverken, hvis man ser på det med medmenneskelige briller eller med økonomiske briller. For det er billigere for samfundet, hvis man griber tidligere ind.

Jeg ved, at der findes en masse dygtige private psykologer derude, der kan løfte noget af det problem skabt af den nuværende indretning af det offentlige system. Men hvis vi skal være helt ærlige, så er det dyrt at gå til en privat psykolog – eller psykiater for den sags skyld. For heller ikke her er fysiske og psykiske sygdomme ligestillet. Og selvom alle blev så glade, da ordningen med gratis psykologhjælp blev forlænget op til 25 år, så er det en ordning, der i praksis ikke fungerer. Det er begrænset, hvor mange psykologer, der har et ydernummer, som det så fint hedder, når en psykolog tager imod henvisninger fra lægen, hvilket skaber massive ventetider, nogle steder helt op til et år. Så lang tid kan man ikke vente, hvis man har brug for hjælpen – uanset alder. Det betyder, at nogle unge mennesker bliver nødt til at betale op imod 1500kr pr. samtale for at få den hjælp, som de har brug for. Og det kan simpelthen ikke være rigtigt! Vi er så stolte af vores velfærdsstat i Danmark, men alligevel vendes det blinde øje til, når de sårbare unge falder igennem det sociale sikkerhedsnet, fordi de fylder 18. Og det er et voksende problem. I perioden 2014-2018 er der sket en stigning på 21% i igangsatte foranstaltninger bare i Københavns Kommunes børneafdeling. Altså sager, hvor der er en person, der har været så bekymret for barnets trivsel, at de har underrettet kommunen, der derefter har taget det så alvorligt, at de har indledt en form for behandling eller hjælp. I samme periode er antallet af underretninger steget med 55%. En meget stor andel af de unge, der underrettes om kommer fra udsatte hjem, og det er derfor ikke sikkert, at de har mulighed for at betale for privat psykologbehandling. Hvordan kan det være rigtigt, at de unge, der allerede har oplevet svigt på svigt, skal svigtes endnu engang af systemet?

Der ses en stigning i antallet af danskere, der får ondt i psyken og har brug for hjælp. Også blandt børn og unge er antallet stigende. Ja, faktisk er det så stigende, at man oplever et helt praktisk pladsproblem i Region Hovedstaden, hvor man har været nødt til at leje sig ind i et kontorhotel. Prøv lige at overveje det, der er så mange børn og unge, der har brug for psykiatrisk hjælp, at der ikke længere er plads. Samtidigt er det område, der politisk bliver underprioriteret år på år trods gode intentioner. Jeg har ikke tal på, hvor mange gange jeg har hørt, at nu får psykiatrien et løft. Men jeg har set det. Jeg har oplevet psykiatrien på egen krop og oplevet, hvor skrabet det er, hvor få ressourcer der er, og hvor frustreret personalet er, fordi de ikke kan tilbyde den hjælp, som de ved, at der er brug for. Men det virker som om, at de ikke lyttes til. Der er finansloven sat 600 mio. kr. af om året til et løft af psykiatrien over de næste 10 år. Til sammenligning kan minkavlere se frem mod en samlet erstatning på op imod 18,8 mia. kr. Jeg siger ikke, at det ikke er vigtigt at holde hånden under minkavlere, men er det ikke også vigtigt, at vi tager ansvar og passer på nogle af de allermest sårbare i vores samfund? Jeg er nødt til at understrege, at der er brug for en ligestilling mellem fysiske og psykiske sygdomme, og det betyder, at der skal sættes

endnu flere midler af til at forbedre psykiatrien og til en vis grad og socialforvaltningerne over hele Danmark. Vi er nødt til at stramme sikkerhedsnettet mere, end det er nu. Og det er ikke muligt for de mange ansatte udelukkende at gøre det selv, det kræver, at man politisk prioriterer det og afsætter flere penge. Nogle af disse midler kunne med fordel afsættes til en omstrukturering af psykiatrien og socialforvaltningen, så man ikke oplever at blive tabt, så man sikrer en overgang. Dette kunne f.eks. ske ved oprettelsen af en decideret ungdomspsykiatri og -forvaltning, der kunne sikre en god og tryk overgang til voksenlivet.

Jeg ved, at jeg er heldig. Jeg bor på Østerbro med to ressourcestærke forældre, der har mulighed for at betale psykologaftaler og for at kæmpe min sag. Dette betyder, at den største udfordring for mig er, at jeg kastes ud på åbent vand midt i en periode, hvor alt er usikkert. Jeg bliver tvunget til at bruge det overskud, som jeg ikke har, på at påbegynde et nyt forløb med en ny psykolog. Og det er svært, og det er krævende, og det bliver dyrt i længden. Men jeg ved desværre også, at det langt fra er alle unge, der er så privilegerede – især ikke størstedelen af dem, der er i kontakt med det offentlige system. Og mit hjerte bløder, når jeg tænker på det svigt, som de kommer til at opleve. For de bliver i sandhed tabt, opgivet og glemt af systemet. Og hvor skal de så gå hen?

En moralistisk inflation?

Nadim, 22 år

Verden er en scene, sagde Shakespeare. Oppe på scenen taler de sammen. De udveksler informationer, påvirker og bliver påvirket. Der er magt i samtale – Og afmagt. Men er der en moralistisk inflation? Og hvordan påvirker det afmægtige mennesker i dag?

Når folk kræver gennemgribende forandringer i det politiske system, projicerer de i virkeligheden deres personlige bekymringer ind i politikken. Men ifølge psykologien og sociologien handler det nok om, at nutidens klima er blevet terapeutisk. I dag længes folk ikke lige så meget efter en personlig frelse, som man gør i religion, men mere efter øjeblikkets illusion, efter følelsen af personligt velbefindende, sundhed og psykisk tryghed. Et eksempel i min hverdag er skellet mellem offentligt liv og privat liv. Her i vor egen tid er det organiserede magtapparats indtrængen i privatlivet blevet så gennemgribende, at det personlige liv næsten er holdt op med at eksistere. Helt aktuelt ser vi i dag datadrevet personalisering og optimering, algoritmer som sladrer om vores adfærd og interaktioner på nettet som kan anvendes til at afsløre detaljer om os. Dette fænomen betegnes som overvågningskapitalismen af forskeren Shoshana Zuboff. Dette skal tages op i revision.

Vi kan mærke når vi ikke har magt som agt, men ikke når vi har det. Magt og afmagt er hinandens modsætninger. Vi ser de afmægtige gøre oprør, som de gør i den græske ø Lesbos som huser over 6000 flygtninge, med en overbefolkning som presser de lejre som kun er beregnet til 600 mennesker. Det er de mennesker der aller mest lever i nuet, fordi de

TUBORG FONDET

har en desperat bekymring for personlig overlevelse, som bliver forklædt som deres hedonisme. Det er så prosaisk og åndsforladt, at vi ikke hjælper de mennesker. Så trist. Og bedrøveligt. Men det er jo to forskellige verdener vi lever i. Vi mennesker har altid været selviske og altid været etnocentriske i visse former og det nok derfor de stadig sidder der, og er totalt afmægtige.

Den Islamiske Republik Iran konceptualiserer transpersoner gennem en klinisk ramme for kønsidentitetsforstyrrelse (GID) og, som reaktion, yder begrænset subsidieret støtte til specifikke former for overgangsrelateret sundhedspleje - herunder kønsbekræftelseskirurgi (GCS), hormonbehandling (HRT) og forskellige former for psykosocial vejledning. Transpersoner søger anerkendelse af staten, men bor grundlæggende uden statsgenkendelse. Generelt er erfaringen en diskrimination og misbrug baseret på deres kønsidentitet. Det iranske transsamfund står over for pres fra både statslige og ikke-statslige aktører alt fra fjendtlige offentlige holdninger til handlinger fra ekstrem vold, risiko for anholdelse, tilbageholdelse og retsforfølgelse. En kæmpe overvældelse af trivialiteten i den samfundsorden, der blevet rejst imod den gruppe mennesker. En tilbagevendende til barbari. Men det sejt at, folk søger at banke liv i dvask flæsk, prøver at genoplive den slukne appetit.

Nye samfundsformer kræver nye personlighedsformer, nye socialiseringsmetoder, nye måder at organisere erfaring på. I et samfund, hvor drømmen om succes blevet drænet for enhver mening ud over den selv, kan mennesker kun måle deres præsentationer til sammenligning med andres. Vi tragter ikke efter ry, men efter berømmelsens glamour og spænding. Vi vil hellere misundes end respekteres. Er det ikke en måde at slå plat på hver gang? Vi lever alle sammen, i en omgivelse af spejle. Dem søger vi bekræftelse i på vor evne til at erobre eller imponere andre, mens vi bekymret leder efter skavanker, der kunne forringe det udsende, vi har i sinde at projicere.

De autoritære skikkelser i det moderne samfund mister deres troværdighed, og nogen steder er der en uhæmmede egoisme, som forstærker alle former for patriarkalsk autoritet. Kampen for at bevare psykisk ligevægt i et samfund, kræver ikke længere at man underkaster sig samværsformer og det er der betydelige flere eksempler på, at der findes magtesløse befolkningsgrupper. Det er tidsløse spørgsmål om autoritet og magt som umuligt lader sig besvare én gang for alle. I enhver tidsalder må en ny generation selv sætte sin vilje og fantasi igennem, når nye trusler tvinger os til at tænke om igen. 1. Vi hylder netværkssamfundet for på så mange måder at have øget vores evner og forbedret vores fremtidsudsigter, men efterhånden som følelsen af en forudsigelig fremtid glider os af hænde, afføder det samtidig også helt nye kontinenter af frygt, farer og vold. 2. Den flygtningestrøm man ser nu, bliver betegnet som den største siden Anden Verdenskrig. EU's lande har vendt sig mod hinanden og de mennesker, der kommer afkræftet i land, sættes i en klemme mellem landenes skiftende politikker og lovgivninger. 3. Der ingen frigjorthed. Det er en institutionel tvang, som gør at personer ikke er frie nok til at stå alene eller at bade

sig i stråleglansen af sin egen individualitet. 4. En psykoanalytisk beskrivelse af et patologisk narcissist samfund, hvis fornemmelse af "jeget" afhænger af vurderingen hos andre.

Drop børnebordet, pseudodemokratiet og tag unge seriøst, hvis en splittet opfattelse af demokratiet ikke skal vokse ind i voksenlivet

Lise, 22 år

Hvis I vil have unge til at tage demokratiet, systemet, autoriteter og politikerne seriøst, så må I også tage unge seriøst. Derfor bør børnebordet fjernes og unge skal have en plads ved det bord, hvor der træffes beslutninger om vores fremtid.

Vi er trætte af at blive spist af med et råddent elevdemokrati, et ungeudvalg, et ungepanel eller et af alle de andre begreber i bruger, for at vise at I hører på unge. Vi får først rigtig appetit for demokratiet, når vi også bliver lyttet til.

Derfor skal pseudodemokratiet stoppes og der skal for eksempel kun oprettes lokale demokratiske instanser på uddannelsesinstitutioner, hvis I har tænkt jer at lytte seriøst til de bud, krav og idéer, som unge kommer med. Samtidig skal unges stemmer repræsenteres i alle dele af de politiske instanser og ikke kun, når det omhandler uddannelse eller andet ungerelateret. I klasselokalet bliver vi lært, at vi skal sidde stille og lytte efter. Men hvis I ikke lytter, når en ung vover at åbne munden og fortælle om sine drømme for den fremtid, som tilhører os, så er det klart, at der sker en rivalisering mellem generationerne. Vi skal lyttes til og være repræsenteret i alle dele af vores fremtid.

Og her er det vigtige ord at lytte - ikke bare at høre. For det ved vi godt, at I lader som om, at I gør. Det viser flere undersøgelser. Vi er bevidste om, at I hører, men I tager os ikke seriøst. Undersøgelser viser også, at deltagelse i samfundet giver en følelse af personlig nytte. Og i en tid, hvor vi hele tiden får fortalt, at vi intet må gøre, har vi brug for ikke at føle os nyttesløse. Derfor stræber vi efter en succesoplevelse, hvor vi bliver lyttet til – og i hvert fald ikke en fiaskofølelse, hvor vi bliver opfordret til at ytre os, men tydeligt kan se, at vores ytringer bliver skrevet direkte i glemmebogen.

Demokratiet bør nemlig ikke blot være et fluffy ord, som unge hører om hvert fjerde år, når der er valg til Folketinget. Demokrati bør gennemsyre vores kultur, hverdag og tankegang. Derfor skal tilliden til det genoprettes og det skal gøres mere hverdagsnært.

Flere unge giver i undersøgelser af Epinion og Mandag Morgen udtryk for, at demokrati i unges øjne er lig det nationale politiske system. Hvis det er den eneste synlige mulighed for reel medbestemmelse, så er det klart, at det synes elitært og distanceret fra hverdagen.

TUBØRG FONDET

Derfor skal forståelsen af demokrati udvides og dermed synet på muligheder for at blive hørt.

Hvis unge ikke får uddannelse i hvad samfundet, medborgerskab og demokrati også indebærer, så vil et fejlslagen elevdemokrati være den eneste relation til demokratiet. Og det kan vi unge ikke tage seriøst.

Derudover bør den samfundsmæssige uddannelse udvides til ikke kun at rette sig mod de fremtidige akademikere på gymnasier og universiteter, men også blive indført på erhvervsuddannelser, så vi ikke ender med et splittet samfund, hvor forståelsen for demokratiet, interaktionen med det og påvirkningen på det begrænses til eliten. For så kan det umuligt være et chok, at der sker en stærk opdeling i hvilke dele af samfundet der ytrer sig, hvem der bliver hørt og hvem der dermed har tillid til demokratiet.

Et splittet land sås nemlig i skolegården, og hvis det vandes hele vejen igennem uddannelsessystemet, så kan det ikke overraske, at det gror direkte ind i voksenlivet.